

Tafelcasus Ondernemend Leren
Kleuters
Sinterklaas

Sinterklaas komt natuurlijk op bezoek in jullie klas! Hoe leuk is het dan dat de kinderen niet alleen iets krijgen van Sinterklaas, maar dat ze Sinterklaas ook een cadeautje geven! Jullie zouden een poppenkastvoorstelling voor Sint kunnen opvoeren (kenmerk OL: concreet en realistisch doel) en het verhaal daarvoor verzinnen jullie natuurlijk zelf! (eigenaarschap) (talentontwikkeling). Dat zou wel een heel mooi cadeau voor Sint zijn, een echte poppenkastvoorstelling!

Een voorbeeld:

Pietje Carola is nog een klein Pietje. Ze is wel heel lief geweest en daarom mag ze voor het eerst met Sinterklaas mee om cadeautjes door de schoorsteen te gooien. Ze wil heel graag mee en ze doet heel erg haar best, alleen moet ze nog veel leren! Ze kan nog niet zo goed op het dak klimmen en de schoorstenen zijn nog een beetje hoog voor haar. Er vallen cadeautjes van het dak op de grond! O jee! Gelukkig komt de hoofdpiet helpen en krijgen alle kinderen toch de cadeautjes in hun schoen.

Uitwerking Tafelcasus Kleuters

Welke woorden

uit LOGO 3000 kun je aanbieden bij dit ondernemend ontwerp? Uit periode: WINTER

Peuters:

Themawoorden: (die je makkelijk in kunt passen)

- Praatplaat 1: Sinterklaas: sint-piet-pepernoot-zak-pakjes-paard
- Cluster 7: inpakken-cadeau-uitpakken-cadeaupapier
- Praatplaat 3: kleren: muts-das-want-trui-vest
- Kalender: 3 erop-eraf
- Kalender 4: lopen-zitten-staan-liggen
- Kalender 10: meedoen – met

Denk echter ook aan thema onafhankelijke woorden die altijd kunnen!

- Cluster 5: Licht-donker-lichtje
- Cluster 1: open-dicht-opendoen/ dichtdoen -openmaken/dichtmaken-sluiten

Groep 1

Themawoorden: (die je makkelijk in kunt passen)

Cluster 10: neerleggen-strooien-gooien-smijten

Praatplaat 1: Sinterklaas; staf-mijter-pofbroek-stoomboot-kade-aanleggen-surprise

Cluster 30: hoog-laag-omhoog-omlaag-erbij kunnen – aanraken

Cluster 34: pech hebben – geluk hebben

Denk echter ook aan thema onafhankelijke woorden die altijd kunnen:

Cluster 29: alles-niets/niks/beetje

Cluster 30: kort-lang

Cluster 33: denken aan- vergeten

Cluster 36: goed opletten/ fout/verkeerd

Woordkalender 1: eindelijk

Woordkalender 2; bijna

Woordkalender 3: vorig-volgend

Woordkalender 5: verrassing

Woordkalender 9: deze-die-dit-dat-wijzen-aanwijzen

Groep 2

Themawoorden: (die je makkelijk in kunt passen)

Praatplaat 5: woonomgeving:

buurt/stad/dorp/burgermeester/erf/gracht/haven/kerk/lantaarn/scheef/moskee/paleis/park/plein/steeg/veld/vijver

Cluster 1: ijskoud, bevroren, dooien, sneeuwlok, sneeuwballen gooien, de laag

Cluster 14; aantal-verdelen-meeste-minste

Cluster 24: de baas-knecht-les-leren-oefenen-lui-luiaard

Cluster 31: geheim-geheimzinnig-verklappen-nieuwsgierig

Cluster 37: tevreden-in paniek

Kalender 3: letten op – liggen aan

Kalender 8: benieuwd zijn/ ontzetten

Denk echter ook aan thema-onafhankelijke woorden die altijd kunnen:

Cluster 15: delen-doormidden-de helft-beide

Cluster 38: rondlopen-tegenkomen-toevallig-aardig-onaardig

Cluster 39: ontmoeten-vreemde-kennis-vriend/vriendin

Kalender 1: af en toe – meestal

Kalender 9: onder-tussen-tenslotte

Kalender 10: ondertussen-intussen

Tafelcasus Ondernemend leren
Groep 3
Sinterklaas

Sinterklaas komt natuurlijk op bezoek in jullie klas! Hoe leuk is het dan dat de kinderen niet alleen iets krijgen van Sinterklaas, maar dat ze Sinterklaas ook een cadeautje geven! Jullie zouden een vriendenboekje van de leerlingen uit jullie klas kunnen maken en dat geven aan Sinterklaas als die op bezoek komt. (kenmerk OL: concreet en realistisch doel) Want: wat heeft Sint eigenlijk in zijn grote boek staan, en wat zouden de kinderen graag willen dat er in ieder geval over hen in het grote boek staat? Ze ontwerpen hun eigen pagina voor het vriendenboek (eigenaarschap) (talentontwikkeling). Sint is vast heel erg blij met zo'n mooi en bijzonder boek! En natuurlijk maken jullie een kopie voor jullie zelf.

Kinderen bedenken zelf welke onderwerpen aan bod komen op hun pagina. Die pagina mag voor ieder dezelfde kopjes bevatten, of mogen de kinderen ook een pagina over zichzelf maken naar eigen inzicht? Onderwerpen waarover ze kunnen schrijven/tekenen: mijn mooiste sinterklaascadeau ooit, mooiste boek, naam lievelingsknuffel, etc...

Uitwerking tafelcasus groep 3 Sinterklaas

Themawoorden Winter die je makkelijk in kunt passen:

Cluster 41: incompleet-compleet
Cluster 50: het gedeelte – het geheel- het deel
Cluster 66: het verleden- heden- de toekomst
Cluster 73: er niets aan hebben – er iets aan hebben
Cluster 75: lenig-stokstijf
Woordkalender 11: voldoende
Woordkalender 14: waarover-daarover
Woordkalender 18; de gewoonte
Woordkalender 16: het naar je zin hebben-het humeur

Denk echter ook aan thema-onafhankelijke woorden die altijd kunnen:

Cluster 53: jikken-de leugen-de waarheid
Cluster 59: tegenvallen-meevallen-boven verwachting
Woordkalender 13: het maatje-samenwerken
Woordkalender 15: perfect-uitstekend-briljant
Woordkalender 20: enthousiast
Praatplaat 9: Lichaamsdelen: de hersenen/de hersens- het voorhoofd – het achterhoofd- het middel/de taille – de zij – het achterwerk/de billen/ de bibs – rimpels -fronsen-knipperen- het scheenbeen – de enkel

Tafelcasus Ondernemend leren
Groep 4/5
Sinterklaas

Sinterklaas komt vast op bezoek in jullie school en wellicht ook in jullie klas. Hoe leuk is het dan dat de kinderen niet alleen iets krijgen van Sinterklaas, maar dat ze Sinterklaas ook een cadeautje geven! Jullie zouden een bundel met eigengemaakte gedichten over Sinterklaas aan kunnen bieden als Sinterklaas op bezoek komt op jullie school of in jullie klas. (kenmerk OL: concreet en realistisch doel) Want: Sint maakt altijd gedichten voor iedereen, maar krijgt hij zelf wel eens een gedicht? Ieder kind maakt een gedicht en /of tekening over Sinterklaas (eigenaarschap) (talentontwikkeling). Sint is vast heel erg blij met zo'n mooi en bijzonder boek! En natuurlijk maken jullie een kopie voor jullie zelf.

In het kader van het eigenaarschap is het een goed idee als de kinderen zelf een vorm mogen kiezen die ze het leukste vinden: een rap, een elfje, een naamdicht, etctera. En wie weet: willen de kinderen, of een van de kinderen hun gedicht of rap wel voorlezen aan Sint!

Uitwerking Tafelcasus Ondernemend leren Groep 4/5 Sinterklaas

Themawoorden die makkelijk in te passen zijn:

Cluster 7: het leesteken-de punt-de komma-het vraagteken-het uitroepteken-het aanhalingsteken-de dubbele punt
Cluster 8: de ordening-alfabetisch-chronologisch
Cluster 27: verklappen-verklikken-verraden
Cluster 33: de plannen- voorbereiden/de voorbereiding – uitvoeren /de uitvoering
Cluster 37: beoordelen-afkeuren-goedkeuren
Cluster 57: het voornemen-realiseren-het resultaat
Cluster 66: het kunstwerk-het portret-het beeld-de kunstenaar
Cluster 74: de aanvang-het vervolg-de afronding
Cluster 75: het doel-het middel -de benodigdheden
Cluster 84: de kracht-zich inspannen-de energie
Cluster 95: het beginpunt-halverwege-het eindpunt-eindigen
Cluster 120: het onderdeel-totaal
Cluster 128: de tekst-de toespraak-de geschreven tekst-de gesproken tekst
Cluster 148: aanbieden-het aanbod-accepteren-verwerpen
Cluster 150: organiseren-regelen-voor elkaar krijgen-tot stand brengen
Cluster 158: samenstellen-opdelen-indelen
Kalender groep 4, 3 allereerst-allerlaatst
Kalender groep 4, 13: omwisselen-verwisselen
Kalender groep 4, 20: passen-bijhorend
Kalender groep 4, 29: zorgvuldig
Kalender groep 4, 36: verknoeien
Kalender groep 5, 9: stap voor stap, het stappenplan
Kalender groep 5, 15: bestemmen – bestemd zijn voor
Kalender groep 5, 30: het taalgebruik
Kalender groep 5, 31: verrichten, voltooiën

Denk echter ook aan deze woorden, die kunnen bij alle thema's

Cluster 65: geruisloos-hoorbaar-oorverdovend
Cluster 79: de voorwaarde-voorwaardelijk-onvoorwaardelijk
Cluster 88: noteren-de notitie-uitspreken-de uitspraak
Cluster 93: algemeen-specifiek
Cluster 106: dankzij-ondanks
Cluster 108: kritiek geven-prijzen
Cluster 112: matig-behoorlijk-overvloedig
Cluster 113: eventueel-absoluut
Cluster 133: de kwaliteit – de kwantiteit
Cluster 136: logisch-onlogisch
Cluster 142: origineel-namaak
Cluster 143: ontbreken-aanvullen-volledig zijn
Cluster 145: de werkelijkheid-de fictie
Kalender groep 4, 2: de aandacht
Kalender groep 4, 31; bedoeld-onbedoeld
Kalender groep 4, 40: denken om
Kalender groep 5, 1: merkwaardig
Kalender groep 5, 2: diverse
Kalender groep 5, 3: tijd doorbrengen
Kalender groep 5, 4: ideaal
Kalender groep 5, 5: het erbij laten zitten
Kalender groep 5, 6: kort en kernachtig – kortom
Kalender groep 5, 8: volhouden-uthouden
Kalender groep 5, 22: echter
Kalender groep 5, 24: amper
Kalender groep 5, 25: immers
Kalender groep 5, 26: de humor

Achtergrondinfo:

Wat is ondernemend leren?

Ondernemend leren creëert eigenaarschap

Ondernemend leren draait om eigenaarschap. Motivatie is een voorwaarde om te leren. Eigenaarschap is een belangrijke stimulans bij het ondernemend leren. Wie zijn zinnen op iets heeft gezet, heeft als het ware de motor van het leerproces op gang gebracht. Eigenaarschap veroorzaakt verantwoordelijkheidsgevoel.

Ondernemend leren heeft een concreet en realistisch doel

Ondernemend leren is gericht op iets van waarde in het nu, iets wat echt is: echte mensen, echte dingen, een concreet doel van betekenis. Dat kan een product zijn, een presentatie, een voorstelling...

Met ondernemend leren bedoelen we niet 'leren voor later'.

Ondernemend leren kent een heldere structuur

Een goede structuur geeft houvast en tegelijkertijd ruimte. Bij ondernemend leren gaat het over structuur die nodig is om het doel te bereiken: een goede organisatie in de klas, een goed taakverdeling, tijdsplanning, etc.

Ondernemend leren streeft naar een maximaal leerrendement

Nieuwsgierigheid, afwijking van de norm, eigenwijsheid en ambitie zijn waardevol. Ondernemend leren, gedreven door motivatie, leidt tot een hoog of maximaal leerrendement. Ondernemend leren spreekt talenten en kwaliteiten aan van leerlingen om het einddoel te bereiken.

Ondernemend leren draagt bij aan talentontwikkeling

Talentontwikkeling is geen automatisch proces en geen kwestie van 'natuurlijke ontplooiing'. Talenten worden ontwikkeld door ze te gebruiken, door het uiterste van je kunnen te geven en daarmee de grens van wat je kan voortdurend te verschuiven. Waar leerlingen aanvankelijk niet toe in staat zijn, lukt later wel.

Talentontwikkeling heeft te maken met de binnenkant van het ontwikkelingsproces, het resultaat ervan wordt zichtbaar aan de buitenkant: het meesterschap.

Ondernemend leren streeft naar meesterschap

Ondernemend leren leidt tot meesterschap. Met het woord meesterschap bedoelen we niet alleen een hoge vorm van kennis of kunde, maar ook de verbinding met andere aspecten van de persoon: toewijding, creativiteit, zelfvertrouwen.

Ondernemend leren draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling

Ondernemend leren is gericht op persoonlijke ontwikkeling. Om leerlingen mogelijkheden te bieden voor medeverantwoordelijkheid, initiatief, betrokkenheid en inspraak, het openen van leertrajecten, erkenning van kwaliteiten.

De essentie van het leer- en ontwikkelingsproces in school hangt samen met de persoonlijke groei.

*Ondernemend leren is een **continu proces**. Het stopt niet bij het einde van een studieprogramma, maar roept direct daarna nieuwe leervragen en nieuwe leerbehoeften op.*

Stappenplan Ondernemend Leren

Stappen die je zet	Toelichting
<p><i>1. Je kiest een onderwerp voor je ontwerp</i></p>	<p>Wat wordt het onderwerp van jouw ontwerp?</p> <p>Het kan natuurlijk ook zo zijn dat er bij jou op school al bepaalde activiteiten zijn gepland, die je als uitgangspunt zou kunnen nemen. Denk aan thema- of projectweken die gepland staan, sportdagen, schoolfeesten. Dat vergemakkelijkt je organisatie en planning. Belangrijk is wel je eigen betrokkenheid en enthousiasme voor het onderwerp!</p>
<p><i>2. Je stelt je doelen vast gerelateerd aan het eindproduct.</i></p>	<p>Om je doelen goed vast te kunnen stellen is het belangrijk dat je de beginsituatie goed verkent: wat weten de kinderen al van het onderwerp en in hoeverre zijn zij bekend met ondernemende activiteiten? Wat wil je graag dat de kinderen gaan leren (vakinhoudelijk en vaardigheden op het gebied van ondernemend leren)? Kijk daarvoor ook in je meegebrachte boeken/bronnen.</p> <p>Op www.kerndoelen.kennisnet.nl vind je de kerndoelen nog eens op een rijtje.</p>
<p><i>3. Start Uit de betekenisvolle startactiviteit volgen activiteiten, waarbij je de kinderen stimuleert om die activiteiten te bedenken.</i></p>	<p>In de beginfase van je ontwerp plan je een betekenisvolle activiteit. Belangrijk is dat deze activiteit de kinderen motiveert, inspireert, enthousiasmeert en veel leerelementen in zich heeft die passen bij het onderwerp. (Bezoek aan een bedrijf of instelling bijv. die te maken heeft met jouw onderwerp, een mooie film). Bovendien kan zo'n activiteit helpen om het eindproduct te verduidelijken.</p>
<p><i>4. Je ontwerpplan</i></p>	<p>In je ontwerpplan werk je een lijn uit met lesdoelen en bijbehorende activiteiten, die leiden naar het uiteindelijke eindproduct of de eindpresentatie. Samen met de kinderen bedenk je activiteiten. Deze activiteiten leiden tot een goed eindproduct. In je ontwerpplan is ruimte voor de inbreng van de kinderen, voor materialen die ze meebrengen en voor ideeën die ze opperen.</p> <p>Het eindproduct stel je samen met de kinderen vast, alsmede de weg daar naartoe.</p>
<p><i>5. Opbouw van je ontwerp</i></p>	<p>1. Start: introductie van je ontwerp. In je introductie werp je een probleem op met een vraag. Je introductie wordt gevolgd door een betekenisvolle startactiviteit.</p> <p>2. Vervolg op je startactiviteit. Je bedenkt samen met de kinderen welke stappen moeten volgen op weg naar het eindproduct, waarbij je info uit de startactiviteit betreft (bijv. je gaat een tijdschrift maken: waar gaat het tijdschrift over, brainstorm over de onderwerpen, wie wordt redacteur, wie wordt vormgever, advertenties verzamelen, enz). Je kijkt samen met de kinderen welke vakmensen jullie kennen die je in zou kunnen schakelen. Haal de buitenwereld naar binnen!</p> <p>3. Schrijf een ontwerpplan. Welke stappen zet je? Schrijf ze op, zodat jij of een collega er volgend jaar weer wat aan heeft (stappenplan).</p> <p>4. Aan het einde volgt een feestelijke afsluiting: de presentatie van het eindproduct! Je geeft samen met de kinderen een prachtige eindpresentatie, eindvoorstelling, of presenteert je eindproduct op feestelijke wijze. Het moet een waardevol en belangrijk moment voor de kinderen zijn.</p> <p>Belangrijk is dat je de buurt van de school erbij betreft en je ontwerp niet alleen beperkt tot de school. Hang posters op in de buurt, nodig mensen uit. Ook hier betrek je de buitenwereld weer bij je school.</p>
<p><i>6. Jouw rol</i></p>	<p>Bepaal in iedere fase van je ontwerp je rol: van meer sturend tot meer begeleidend. Uiteindelijk is het van belang dat de kinderen zich eigenaar voelen van het onderwijs en van het eindproduct. Het is daarbij van belang dat zij bewust kunnen benoemen wat ze hebben geleerd, daar krijgen hun activiteiten meerwaarde van. Dit heeft een sterk motiverende uitwerking op de kinderen. Voer daarom regelmatig gesprekjes met hen over hoe het gaat. Soms kan dat ook gewoon tijdens het werk, het hoeven geen formele gesprekken te zijn. Je kunt wel kiezen voor een evaluatiekring aan het einde.</p>

